

Lege – 1973-1989

Lege og legetøj afspejler i høj grad tiden. I bøgerne "Tilbage til 70'erne" og "Tilbage til 80'erne" kan der hentes en masse inspiration.

Stikord om legetøj i 70'erne:

- Rigtige og forkerte dukker. Det politisk korrekte gør også sit indtog blandt dukkerne
- Bilkort
- Master Mind
- Stratego
- Elektronspil
- Barbie og Action Man
- BR gør sit indtog i gadebilledet
- Trælegetøj

Stikord om legetøj i 80'erne:

- Merchandise
- Samlemærker
- My Little Pony
- Slim
- Rubiks terning
- Trivial Pursuit
- De første hjemmecomputere med spil
- Joystick

Lege – 1958-1973

I tiden mellem 1958 og 1973 blev børns dagligdag fuldstændig forandret. I begyndelsen af perioden gik moderen ofte hjemme, mens det fra midten af 1960'erne blev almindeligt, at kvinderne fik arbejde uden for hjemmet, og børnene kom på institution. For børnene betød det, at de frie legemuligheder på gaden og alleandre steder blev erstattet af organiserede lege under opsyn af voksne.

Den frie leg skulle børnene selv organisere. Der var altid nogen at lege med, så det var tit gruppelege, de gik i gang med:

"Spille pind"; "Rundbold og langbold"; "Dåseskjul", "To mand frem for en enke"; "Hinkelege"; "Boldspil og remser"; "Fodbold" osv. Hertil kom selvfølgelig alle rollelegene hentet fra historierne om cowboys og indianere, tyskere og frihedskæmpere og andre heltehistorier. Her var våben og udstyr ofte lavet af børnenes selv i sløjdtimerne eller af deres fædre fx sæbekassebiler eller rulleskøjter.

Når de kom hjem efter legen, var det meget populært at pigerne legede med hjemmelavede dukker eller påklædningsdukker, mens drengene især samlede på billeder af forskellige dyr, krigsvåben, biler, flyvemaskiner eller frimærker og mønter.

Legene ændrede sig fra midten af 1960'erne. Institutionerne var fyldt af færdiglavede legetøj lavet af celluloid eller plastik. Nu blev Barbie og Ken dukkerne (1961) det helt store nummer sammen med LEGO, der ud over klodserne begyndte med de færdige samlesæt i 1964 og LEGO-toget i 1966.

Legetøjet hjemme blev også ændret. I legetøjsbutikkerne fik Tekno og Dingo modellerne, Märklin tog og alle slags samlesæt til flyvere, skibe, våben osv. stor succes. Reglerne for de mange fælleslege kan I selv finde på nettet.

Lege 1700-1850

Gamle lege i 1700-tallet

Forfatteren Ludvig Holberg skrev i et teaterstykke i 1724 om, hvad man kunne give en flok børn i et velhavende borgerhjem til jul:

“Det er en kunst at dele gaver ud blandt børn, så alle kan blive fornøjet. Denne hest med fløjten i rumpen skal Christoffer have. Vognen, hvem skal jeg give den? Den vil jeg give til lille Henning. Peer skal have fiolen; thi jeg tror, at der skal blive en spillemand ud af ham. Else skal have vuggen med barnet udi; thi når piger bliver så gamle, at de kan tale, så tænker de kun på giftermål og vugge. Marie! Du skal lade dig nøje med piben (fløjten). Ej, jeg havde nær glemt lille Anne; hun skal have dingeldangen med bjælderne på”.

Mange lege er meget gamle, men vi kender stadigvæk mange af dem, selv om de har forandret sig.

- Spille kugler (lidt som boccia)
- Trille kugler til væg
- Skyde ærter med pusterør
- Gå på stylter
- Lege trillebånd
- Spille kegler
- Gynger og vipper
- Piske snurretop
- Trille kugler gennem en ring med en kølle (ligner kroket)
- Hinkerude med hinkesten
- Spille land (En firkant tegnet på jorden, som deles ved at kaste en kniv ned i jorden. Der tegnes en streg langs knivens for- og bagkant til den store firkant. Det ene stykke af firkanten viskes ud. Så er det de andres tur. Jordstykket bliver mindre og mindre. Vinderen er den, der sætter kniven i det mindste stykke land)
- Kaste bold op mod en væg (fandtes med mange forskellige remser, klap osv.).

Lege 1500-1700

Marcus og Lukas

Der skal to personer til at lege denne leg. Legen forgår omkring et bord. Den ene er Markus, og den anden er Lukas. Begge personer skal have bind for øjnene, og en sammenrullet avis i hånden. Man skal hele tiden holde fast i bordet. Hvis man slipper kontakten med bordet, har man tabt.

Legen starter ved, at Markus kalder på Lukas. Lukas skal nu forsøge at give Markus et dask med avisen. Markus må gerne gemme sig under bordet eller på bordet. Men han skal hele tiden have kontakt med bordet. Det samme skal Lukas. Lukas har et forsøg til at ramme Markus. Hvis han rammer, har han vundet, hvis han rammer ved siden af, har han tabt.

Støvekast

I skal bruge: En gammel støvle og god plads.

Man stiller sig med spredte ben, og armene strakt mellem benene. Man skal nu kaste støvlen op over sin egen ryg og så langt væk som overhovedet muligt.

Legen kan leges på som hold og enkeltpersoner.

Flere lege

Du kan finde flere gamle lege i bøgerne "Gamle idrætslege i Danmark". De er skrevet af Jørn Møller og kan lånes på biblioteket.

Lege 1288-1536

Historikere diskuterer lystigt om middelalderens børn har haft tid til at lege, eller om de blot var at betragte som små voksne med voksnes ansvar og pligter. Selvfølgelig har barndommen været anderledes i middelalderen, men der er efterhånden fundet så mange legetøjseffekter og henvisninger til lege, at vi må gå ud fra, at barndom og lege har indgået som en naturlig del af opvæksten. Lad os se nærmere på et par eksempler:

Med mindre man tilhørte adelsstanden, bar middelalderens lege præg af at tage deres udgangspunkt i det man havde ved hånden. Alt efter temperament er det derfor ganske enkelt at udføre legene i dag – især hvis man kan bruge en slagtekniv. Nogle forskere mener, at fodbold og lignende boldspil kan spores tilbage til middelalderen. Boldspil er dog så meget sagt. Blærebold er mere dækkende. Her er hvad man skal gøre.

Under slagtingen af et mellemstort husdyr deltager man og skærer blæren eller mavesækken fra. Denne udstoppes og vupti man har en "bold". Man spillede dog ikke med mål. Derimod gjaldt det om at bringe bolden fra den ene ende af byen til den anden. På den vis mindede det også om rugby og elementer fra krigsførelse. I England blev spillerne kaldt for Knights (riddere).

Krigselementet går igen i andre lege. Eksempelvis i en god gammel pudekamp, som middelalderen blev udkæmpet på træhest. Med puderne gælder det om at slå hinanden af hesten.

Der er dog også andre og ganske mere stilfærdige lege:

STIKKE PALLETS ØJE UD

- En kæp på et par meter og to stubbe (øjne).
- En dyst for to personer hvor det gælder om at trække modstanderen baglæns og derved "stikke Pallets øje ud" (=at vælte stubben). Du må ikke slippe stokken under legen.

TRÆKKE STOK, 2 PERSONER

- Sid med fodsålerne mod hinanden.

- Hold en rundstok mellem jer med begge hænder.
- Den, som trækker modstanderen op fra jorden eller trækker stokken til sig, har vundet.
- Dysten kan afgøres i en enkelt omgang eller bedst af tre omgange.

Litteratur: Nicholas Orme. Child's Play in Medieval England. History Today Volume: 51 Issue: 10 2001.